СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 237. | Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 11. жовтня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 237. | Jersey City, N. J., Thursday, October 11, 1923. | THREE CENTS

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ПРОТИ ТВОРЕННЯ ОСІБНОЇ ПАРТІЇ

ПОРТЛЕНД, Орегон, 9. жовтня. — Конвенція Американської Федерації Праці постановила нині значною більшостю голосів не творити нової політичної партії.

Конвенція відкинула значною більшостю голосів чотири резолюції, з котрих кожда домагалася на ріжний спосіб сотворення осібної робітничої партії та виступання робітників при кождих виборах зі своїми партійними кандидатами.

За такими резолюціями заявлялася лишень невеличка горстка голосів. Проти резолюцій голосувало 25,066 голосів, за ними 1,895 голосів, здержувалося 1,018 голосів.

ДЕБАТА НАД СОТВОРЕННЄМ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ

Перед голосованнєм над резолюціями велася довга з усіх нарад найбільше оживлена дебата над ними, в якій прихильники сотворення широко аргументували потребу такої партії, а противники виказували її шкідливість або зайвість для американського робітництва.

Один делєгат з Шикаґо заявив, що він вніс одну з резолюцій в вірі, що лишень політичною акцією зможе робітництво осягнути тверді здобутки. Проти сього промовляв один з віцепрезидентів Американської Федерації Праці, доказуючи, що робітники не повинні опирати своєї сили на ніяку політичну партію, але на твердо збудований робітничий юнійний рух. Другий делєгат закидав авторам політичних резолюцій, що се большевики хочуть застрашити юністів, щоби вони взялися за політичну організацію.

ОСУД СОВЄТСЬКОГО УРЯДУ

По довгій дебаті конвенція відкинула резолюцію, котрою конвенція мала домагатися від американського уряду признання большевицького уряду в Москві.

За відкиненнєм сеї резолюції промовляв довгий ряд бесідників. Межи ними промовляв теж голова Федерації Праці Ґомперс, котрий звертав увагу на неможливість большевицьких забаганок перетягнути темного московського мужика за одним замахом з самодержавя в комунізм. Він показував, що ні московські робітники ні московські селяни не можуть стати провідниками робітництва світа, бо вони з усього світу найбільше зацофані.

ОРҐАНІЗАЦІЯ ВЛАСТИТЕЛІВ КОПАЛЕНЬ МЯГКОГО ВУГЛЯ

НЮ ЙОРК, 9. жовтня. — Нині доведено тут до кінця орґанізацію властителів копалень мягкого вугля так з округів, в яких є юнії, як і з округів не-юнійних.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ ВДОВОЛЕНИЙ ЕКОНОМІЧНИМ ПОЛОЖЕННЄМ КРАЮ

ВАШИНГТОН, 9. жовтня. — Члени кабінету міністрів президента Кулиджа висловлювали на своїм послідним засіданню вдоволенє зі звітів про економічний стан краю. Міністри були переконання, що звіти дають основу припускати, що теперішний стан є постійний.

Міністерство праці дістало звіти про запотребовання робітників в сталевім промислі.

ПОДОРОЖ ЛОЙДА ДЖОРДЖА ПО АМЕРИЦІ

ОТАВА, Канада, 9. жовтня. — Лойд Джордж заявив в своїй промові, виголошеній на обіді, уряджені для нього канадійським урядом, що Злучені Держави на спілку з Англією повинні вирішити межинародні питання, з якими боруться тепер непорадно европейські політики.

Він заявився теж за пляном американського секретаря стейту Гюза, після котрого требаби створити межинародну комісію економічних знатоків для розслідження, як високе воєнне відшкодованнє може Німеччина платити аліянтам.

В своїй промові назвав він версайський договір похибкою.

ҐУБЕРНАТОР ТОРҐУЄТЬСЯ З ЛЕҐІСЛЯТУРОЮ

ОКЛАГОМА СИТІ, 9. жовтня. — Ґубернатор стейту Оклагоми заявив, що він готов зрезиґнувати зі свого уряду, як лише леґіслятура ухвалить закон проти Ку?Клакс-Клена.

ГЮЗ ПРО АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОСПІХ

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 9. жовтня. — Секретар стейту Гюз говорив тут з нагоди ювилею одного професора промову про американський поспіх. Вказував він на тяжкі наслідки сього американського звичаю та остро осуджував думку, що мовляв поспіх є признакою справности. На думку Гюза, лишень хибне розуміннє справи може поміняти справність з поспіхом.

ПРОТИ ПОЛІЦІЙНИХ ЗНУЩАНЬ

НЮ ЙОРК, 9. жовтня. — Тут почався нині перший процес проти поліційних знущань. Яко обжалований засідає нині полісмен Мекена, котрому закидає позовник, що він звабив його в темне подвіре і там напав на нього та побив його безправно поліційною палкою.

Розправа викликує велике зацікавленнє з огляду на частість подібних случаїв.

ПОВІНЬ ЗІРВАЛА ТАМУ

МУР ГЕЙВЕН, Флорида, 9. жовтня. — Наслідком великої маси води, зібраної в водній збірнику, гата перед містом Мур Ґейвеном зірвалася. Поки що жертв в людях не було, але населення побоюється такої можливости, бо вода в озері прибуває. Тому всі фармери втікають зі своїми родинами та добутком в місто та на гори.

САМОВБИЙСТВО ПРОВІДНИКА ЧЕРЕЗ ЖІНКУ.

В Канзас Ситі застрілився у вівторок 46-літний епископальний провідник Джан Віліем Джовнс, полишивши листа до своєї жінки, з якого виходить, що нещасне подруже пожитте було причиною його розпучливого кроку.

ЗЛОЧИНЕЦЬ ДАВ СВОЮ КРОВ ДЛЯ ВРАТУВАННЯ ЖИТТЯ.

В дітройській вязниці сидить Джесі Банкер, якого арештовано кілька днів тому назад якраз в хвилі, як він рабував людий, зібраних о одному салуні. Забраний на поліцію опришок признався до 200 подібних рабунків.

Оногді доставлено до судової вязниці Івана Шевековського, раненого тяжко пострілом в боротьбі з поліцією. Шевековський стратив був наслідком рани тільки крови, що йому, лікарі сказали, що лишень перелятте чужої крови може його вратувати. Банкер без вагання дав своєї крови на вратуванне життя товаришеви недолі. Шевековський помер мимо сього.

НОВА СОВІТСЬКА РЕПУБЛИКА.

"Ізвестія" містять проект конституції новоутвореної Монгольської републики, яка входить у склат совітської федерації. Столицею монгольської републики буде м. Верхноудинск. Ця република буде мати власний комісаріят внутр. справ, комісаріят освіти, фінансів і праці. Прочі комісаріяти будуть спільні з цілою совітською федерацію.

ПРОТЕСТИ В ГАЛИЧИНІ ПРОТИ УВЯЗНЕННЯ МИТР. ШЕПТИЦЬКОГО.

Зібрання в справі безправного увязнення й інтернування митрополита відбулися в Збаражі, Бережанах, Перемишлянах і Підгайцях. Вислано протестаційні депеші до президії міністрів і папської нанціятури у Варшаві та заяви співчуття митрополитови в Познані.

В КАНАДІ НИНІ МЕНШЕ БРИТАНЦІВ.

На конференції членів комітету презбитерської церкви, який займається домашньою місією між не-Англійцями, обговорювано справу збільшення числа небританського населення Канади в послідних 20 роках. Після статистики предложеної на конференції показується, що 20 літ тому в Канаді було 3 процент більше Британців чим нині, вебто, що число чужинецького населення пропорціонально перевисшило британське населення о 3 процент. Сею статистикою зажурилися презбитеріяникі, як уважають се за злий знак для кви.
розросту презбитерської цер-

ВІДКИНЕННЄ ВІДКЛИКУ У СПРАВІ ЗАСУДУ СТ. ФЕДАКА

З Варшави повідомляють, що найвисший польський суд займався в понеділок, 10. вересня, с. р. справою відклику від засуду Степана Федака на 6 літтюрми за атентат на "воєводу" Грабовського. Справу Федака заступав львівський адвокат др. М. Глушкевич. Відклик відкинено.

НА СЛІДАХ ПОЛЬСЬКОЇ ПРОВОКАЦІЇ ЗА КОРДОНОМ.

На судовій розправі підполк. УГА. Федоровича у Львові, яка саме тепер відбувалась, ствердив польський капітан з дефензиви Роговський, що польське посольство у Празі висилало нераз переодягнених в українські однострої **польських страшин до табору нашого війська в Чехословаччині** для аґітації між нашим стрілецтвом до втечі з табору до Галичини. Було се тоді, коли справа Східної Галичини не була ще "вирішена". А тепер Поляки не впускають до краю навіть тих, що добровільно хотять їхати...

ЛЯХИ ЗАКРИЛИ УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО В ГАЛИЧИНІ

"Взаїмну Поміч", товариство українських учителів Галичини, закрили. Ляхи й перевели основну ревізію на польський, то є варварський лад.

ЧІЧЕРІН ГРОЗИТЬ ПОЛЬЩІ

Берлінські часописі подають що совітський уряд вручив польському послови в Москві ноту в справі визнання Польщею совітського уряду. В тій ноті Чічерін заявляє, що умови на яких Польща годиться визнати совітську владу, є неоправдані. Утворення совітської федерації нічим не змінило договорів совітського уряду з сусідними державами. Совітська федерація буде й на дальше зберігати свої зобовязання риського мирового договору. Що до транскавкаської Федерації, то совітський уряд готов навязати переговори в справі унормування відносин між Польщею і тою федерацією. Совіти не можуть згодитися на домагання Польщі, щодо виплати компензат з боку транскавкаських републик, бо це булаб спроба ревізії мирового договору в Ризі. Це допровадилоб до контрпропозиції з боку совітів відносно ревізії риського договору. Якщо Польща визнає совітську владу, совіти зречуться претенсії в справі ревізії мирового договору в Ризі.

КОНҐРЕС ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ У ЖЕНЕВІ.

Конґрес народів, поневолених Польщею, зокрема Українців, Білорусинів, Литовців, Жидів та Німців відбувся у Женеві. На сім конґресі делеґати по черзі виголошували реферати про долю не польських націй під Польщею. Український реферат предложив проф. др. Михайло Лозинський. Витяг з тих рефератів розіслано у пресу й між делеґатів Ліги Народів. Рівночасно уладжено підчас конґресу виставу обєктів, зображуючих історичне, ґеографічне та етнографічне положенне земель сих націй, а також акцію в напрямі визволення тих земель зпід Польщі.

У СХІДНІЙ ПРУСІЇ.

Президент Східної Прусії розвязав націоналістичну орґанізацію "Поготівля чину". Розвязано також кілька инших тайних орґанізацій.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО ФРАНЦІЇ І БЕЛЬҐІЇ У СПРАВІ ВІДНОВИ ПРАЦІ В РЕНЩИНІ І РУРЩИНІ

БЕРЛІН, 9. жовтня. — Німецьке правительство поручило своїм представникам в Парижі і Брукселі, щоби урядово запитали французьке і бельґійське правителство, чи вони готові приступити до преговорів з німецьким правительством задля відднови праці в окупованих територіях.

В німецьких урядових кругах кажуть, що правительство Штреземана одержить відповідь від Франції і Бельґії, воно заявить своє становище у сій справі німецьким промисловцям.

ФРАНЦУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДКИНЕ НІМЕЦЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ

ПАРИЖ, 9. жовтня. — Німецький дипльоматичний представник передав премієрови Пуанкаре меморіял свого правительства у справі переговорів про віднову праць в Ренщині і Рурщині.

Премієра Пуанкаре не було в офісі, бо він виїхав з Парижа. Імовірно він прийме німецького представника завтра.

Тутешній дневник Матен заповідає згори, що французьке правительство не прийме німецького предложення, але буде переговорювати просто з німецькими промисловцями на місцях в Ренщині і Рурщині.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК У БЕЛЬҐІЙСЬКОГО МІНІСТРА

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 9. жовтня. — Німецький дипльоматичний представник явився нині у бельґійського міністра заграничних справ Жаспара запитатись, чи Бельґія хоче порозумітися з Німеччиною у справі віднови праць в Ренщині і Рурщині. — Міністер Жаспар відповів, що в сій справі порозуміється з другими аліянтами.

ФРАНЦІЯ ПОРОЗУМІВАЄТЬСЯ ПРЯМО З НІМЕЦЬКИМИ ПРОМИСЛОВЦЯМИ

ПАРИЖ, 9. жовтня. — Французьке правительство повідомило аліянтську комісію відшкодовань, що воно вже порозумілось безпосередно з двома німецькими великими промисловими групами у справі сплати „военного відшкодовання" в продуктах.

ХОТІЛИ ПОБІЛЬШИТИ ЧИСЛО ГОДИН ПРАЦІ

ДІССЕЛЬДОРФ, Німеччина, 9. жовтня. — Роботодавці в Рурщині постановили побільшити число годин праці в копальнях, але на інтервенцію німецького міністра праці покинули сей плян.

ЗАНОСИТЬСЯ НА НОВУ КРІЗУ НІМЕЦЬКОГО КАБІНЕТУ

БЕРЛІН, 9. жовтня. — Завтра, як заповідають, має бути критична хвиля для німецького кабінету.

Коаліційна більшість збирає свої сили, щоби приняти надачу диктаторської влади німецькому кабінетови, яку ухвалила вчера федеральна рада, але рівночасно й опозиція збирає свої сили, які завтра зміряються і випробують тривкість кабінету.

Найрішучійше проти сеї постанови федеральної ради є баварські посли.

ФРАНЦУЗИ ПЛАТЯТЬ НІМЕЦЬКИМ ХРУНЯМ

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 8. жовтня. — Французька окупаційна влада заплатила німецькому зрадникови $3,000 за се, що доніс їй, що Німці сховали в одному складі угля на $300,000, які вона зараз заграбила.

ЛОРД ҐРЕЙ КАЖЕ, ЩО ІТАЛІЯ ЗЛОМИЛА МИРОВИЙ ДОГОВІР

ЛОНДОН, 8. жовтня. — Бувший англійський міністер заграничних справ лорд Ґрей вислав лист до тутешнього Таймса, в якому пише, що Европа котиться в пропасть.

Він згадує про недавній італійсько-грецький спір і каже, що Італія зломила мировий договір.

Далі він заявляється за співділаннєм Великої Британії з Францією і за підпертем для Ліги Народів.

БЕРНСТОРФ ВІРИТЬ В ЛІҐУ НАРОДІВ

ГАҐА, столиця Голяндії, 9. жовтня. — Тут відбувається конференція Міжнародньої Унії Товариств Ліґи Народів.

Від німецького Товариства Ліґи Народів є тут бувший німецький амбасадор у Вашингтоні граф Бернсторф.

Він заявив у розмові з представниками преси, що одинока Ліґа Народів моглаб би вирішити справу „воєнних відшкодовань" Німеччини для аліянтів.

Він додав, що усю теперішню анархію в Німеччині спричинили власне ті „воєнні відшкодовання".

ПОЛЬЩА КАЖЕ, ЩО НЕ ПОВИНУЄТЬСЯ ПОСТАНОВІ СВІТОВОГО СУДУ

ВАРШАВА, 9. жовтня. — Представники польського уряду заявляють, що Польща не повинується постанові Постійного Суду Міжнародньої Справедливости, на основі якої Польща мала віддати Німцям в бувшій німецькій Польщі землі, які вони закупили, а які їм Польща потому відобрала.

Польський уряд каже, що їх туди наслало було німецьке правительство для кольонізації Німцями польської землі і тому воно має право їх викинути.

Польське правительство зазначує, що постанова світового суду не є справедлива для Поляків і тому вони їй не хочуть і будуть повинуватись.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J, on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕБЕЗПЕКА ВЕЛИКОГО МІСТА.

З нагоди „огневого тижня", проголошеного міським урядом міста Ню Йорку, видало пожарне бюро сього міста гідну уваги статистику, яку можна примінити не лише до нього, але й до других міст Америки.

Подає межи иншим се бюро, що в Ню Йорку кождого дня висаджують при будовах цілу тону динаміту. Тут денно вибухають і зуживають для руху, освітлення та огрівання 10 міліонів кіловатових годин електрики. Тут випалюють денно понад 400 тисяч гальонів газоліни і так далі.

Чиж можна тоді дивуватися, що сей велитень пожирає в самих своїх пожарах рік-річно що найменче сотку людських душ?

Такі небезпеки потягає зі собою найбільше місто в Злучених Державах. Другі великі міста не ріжняться богато від Ню Йорку. Коли яка ріжниця є, то хиба ріжниця щодо розмірів. На загал кожде велике місто мусить бути великою западнею для людського життя. Велике число людий вимагає великого руху та складних перевозових средств, скуплення великої маси топлива, а се само мусить помимо найкращої уваги бути причиною для богато нещасть для людського здоровля й життя.

Тому в усіх промислово розвинених краях, в яких звичайно велика маса народа збирається по містах, признають сі небезпеки для людського життя буденною річчю. Висловом сього переконання є матеріяльне забезпечення родини кождого дозрілого чоловіка на случай нещастя для нього. Видимим символом того переконання є запомогові організації, які тим краще розвиваються, чим висше культурно розвинувся народ, серед якого вони працюють.

ДОСПІХИ МОСКОВСЬКОЇ АҐІТАЦІЇ.

Конвенція Американської Федерації Праці, що відбуваєтся тепер в Портленді, в стейті Орегоні, кинула остаточний визов большевицьким агентам, що крутяться серед американських робітничих юній, свердлують в них зі середини, підривають їх ціпкість, розбивають їх в тій цілі, щоби на румовищах робітничих юній завести відтак панування темних духів, насланих з Москви.

Понеділкове засідання конвенції було в тій справі памятним днем. Того дня представники американського зорганізованого робітництва, зібрані на конвенцію Американської Федерації Праці, постановили викинути зі салі нарад делегата, який висказав отверто свої большевицькі симпатії.

Памятний сей день тому, бо своїми голосами, відданими в тій справі, представники американського робітництва засвідчили, на стільки серед них прийнялися большевицькі думки. Голосовання конвенційних делегатів над питанням викинення зі салі москвофільського делегата є пробним каменем, на якому можна випробувати скільки правди є в твердженнях большевицьких агентів, які так завзято розписуються про зріст большевицьких настроїв серед американського робітництва.

Факт, що при голосованню над резолюцією в справі викинення большевствуючого делегата заявилося за викиненням 27,838 голосів, а проти всего-на-всего 130 голосів, остається доказом, що величезні маси американського робітництва лишилися недіткнені большевицькою агітацією, мимо сього що на неї большевицькі агенти видали грубі міліони, здерті з голодуючих селян України.

ПРОФ. МАСАРИК ПРО БОЛЬШЕВИКІВ.

Недавно вийшла окремим виданнем брошура проф. Масарика під заголовком: „Славяне після війни". В ній проф. Масарик дає між иншим свою характеристику російського большевизму. Проф. Масарик пише:

„Російські большевики самі дивляться на себе, як на единих справжніх марксістів; вони организували свою революцію і взяли владу в глубокому переконанні, що їх революція утворить по теорії Маркса комуністичний режім, що Захід піде за Росією й одрічеться од капіталізму. Уважаю, що завдяки безперивним суперечкам між соціялістами і несоціялістами це питання досить вияснено. Большевизм ні в теорії ні в практиці марксізмом не являеться. Є в ньому розуміється, певні сліди марксізму, але передовсім він є мішаниною бляккизму, синдикалізму й анархізму; він значно більше є бакунізмом ніж марксізмом. Він являеться продовженням російського нігілізму передовсім нігілізму терористичного. Він є зявищем стисло російським, плідне ограничного розвитку, який виник від поеднання скрайних західних ідей з непорушністю світогляду, яку піддержує російська церква. Большевик — це російський чернець, розложений й сплутаний файербахівським матеріялізмом і атеізмом. Півосвіта була нещастям царської Росії і залишилась так само нещастям Росії большевицької. Нарід, що в своїй більшости не вміє читати, може бути марксістським, комуністичним і соціялістичним лише на папері. Але через те й цілком зрозуміло, що цей неосвічений, напівосвічений нарід накинувся на большевицький утопізм через те, що за часів війни і революції він опинився в стані моральних і матеріяльних злиднів."

ЯКА Є ВЛАДА НА УКРАЇНІ?

Під конець 1922 року в Харкові вийшла дуже цікава книжка під назвою „Партійная перепись 1922 года", яка подає статистичні дані про комуністичну партію на Україні.

Дані сеї книжки дають інтересний матеріял для оцінки розвитку, який переживає комуністична партія в усіх советських державах загалом, а на Україні зокрема.

Не підлягає сумнівови, що в період захоплення большевиками влади на Україні наслідком цілого ряду причин, над якими спинятись тут не слід, большевицькі настрої серед пролетаріяту були пануючі. Тоді робітництво масами вступало до комуністичної партії і ся партія по своему складі явилась переважно робітничою, пролетарською. Так було підчас большевицького перевороту. Але ті сами вже давно минули.

Серед робітництва наслідком того, що большевики не змогли здійснити всіх тих демагогічних гасел, якими вони приваблювали пролетаріят, і наслідком затяжної економічної кризи, все зростаючого господарського розвалу, які надзвичайно тяжко відбиваються на робітничих масах, стався різкий перелом. Настрої його змінились цілком і рішучо. Почався масовий вихід робітників — з комуністичної партії. **Робітники,** які заповнювали ряди большевицької партії, тепер складають поважний відсоток **політичних вязнів** по советських тюрмах.

Колишнє місце робітників в комуністичній партії, як в кождій урядовій партії, почали займати **урядовці.** Оскільки належности до партії вимагало советське начальство, оскільки ся участь давала для урядовців певні вигляди і привилеї, число урядовців неминуче мусіло зростати. А се збільшенне числа урядовців у партії природно привело до зросту впливу в партії їх і тих, хто стоїть за ними, їх **управителів і керманичів,** а тимсамим до зменьшення впливу і значіння пролетаріяту.

Дані партійної переписі 1922 року вказують, що на Україні сей процес вже зайшов дуже далеко.

На загальну скількість робітників **на Україні** 744,456 людий на 1. квітня 1922 року число членів комуністичної партії виносило тільки 54,818. Щодо соціяльного положення партія складалася з 27,437 робітників (51 прц.), 15,404 урядовців (28 прц.), 9,307 селян (17.5 прц.) і 1,204 інших. З 130,444 членів професіональної спілки шахтярів, комуністів було 20,040; з 92,030 професійно зорганізованих металівців комуністів було 9,814; на 186,797 обєднаних зелізничих комуністів було аж... 571.

Наведені цифри вказують, що процес втрати звязків між робітниками і комуністичною партією зайшов вже дуже далеко. **Робітники** складають тепер тільки **половину членів комуністичної партії;** робітники найважнійших в народньому господарстві галузий — камяновугільні і металюргічні — робітники транспорту беруть участь в комуністичній партії в мінімальному числі. Де далі комуністична партія по своему складі перестає бути робітничою партією.

Процес розвитку, який відбуваеться в комуністичній партії, являеться дуже замітним. Большевицька партія ніколи не була селянською, тепер вона де далі тратить своє робітниче обличе. Не підлягає сумнівови, що урядницький елемент в партії, як найбільш освічений і інтелігентний, як обєднаний службовою дисципліною і тепер являеться в ній фактично пануючом.

При світлі цих цифр характер „робітничо-селянської" влади виявляеться цілком виразно і повно. **Влада робітників і селян при світлі цифр є владою советських урядовців,** які самі себе контролюють, самі собі вказують напрями і провідні пляни. Вона є владою бюрократії найгіршого ґатунку.

З БУКОВИНИ

Справа гр. кат. церкви в Чернівцях.

Греко-католицька церква в Чернівцях, являеться одинокою того рода церквою, де ще відправляеться богослуження по славянські, де ще з проповідальниці чуеться українську мову.

Православна церква цілковито зромунізована, там правиться богослуження на ромунській мові. Для православних Українців, позволили церковні власти виголошувати тільки проповіди на рідній мові, і то лишень в неділю по обіді. Хоч на ці проповіди ніхто з Українців не ходить, бо катедральний проповідник о. Др. Касіян Брендзан є слабий бесідник та притім докоряє вірним брак патріотизму супроти ромунської держави.

Супроти цих обставин, Українці православної віри ходять на богослуження до місцевої гр. кат. церкви, бо ця заховала ще й доси український характер. Навіть колишний завзятий ворог „уніятів" Єротей Пігуляк приходить пильно кождої неділі до уніятської церкви, там приходять і деякі православні священики.

Біда тільки, що ця церква є так мала, що неможе помістити навіть своїх вірних, котрих обчисляють в самих Чернівцях на 20 тисяч.

Ромуни дивляться тому на цю церкву кривим оком, підозріючи, що в цій церкві шириться українська агітація. Тому придумують Ромуни всяких способів, щоб її зромунщити. Та це не легка справа, бо в Чернівцях немає ні одного гр. католика Ромуна. Та вони взялися ось якого способу. В першій мірі відобрали вони право юрисдикції станиславівському епископови над буковинською гр. кат. церквою, мотивуючи цей крок тим, що епископ Хомишин як горожанин чужої держави, не може мати виконуючого права над вірними ромунської держави.

Гр. кат. церкву на Буковині хотіли Ромуни підчинити ромунському гр. кат. епископови. Та завдяки енерґічним заходам папського нунція в Букарешті Мармаджіго (який є щирим прихильником Українців) цей крок їм не вдався. Для вірних гр. кат. Українців на Буковині та в цілій Ромунії, іменував Рим апостольського адміністратора в особі декана з Серету о. Климентія Злепка, який є зависимий впрост від Риму.

З першу, так українські священики як і вірні, надіялись, що новоіменований апостольський адміністратор остане на чолі вірних, та недопустить до жадної хочби найменшої зміни в нашій церкві.

Та на жаль надія завела всіх. Перше пастирське „посланіє" ап. адмін. взиває всіх вірних до покори, вірнопідданства „богохранимого" короля Фердинанда. В богослуженню маеться споминати імператора і його цілу родину, розуміеться і все „православне воінство його". В другім своїм „посланію", приказує ап. адмін. всему гр.-католицькому клиру під загрозою кари, не споминати більше епископа Григоря, тільки його чесне імя Климентія, а дальше слідує досить сумний приказ, іменно всі уряди парохіяльні мають від тепер урядувати на ромунській мові. Між иншими і метрики хрещення мають бути виставлювані тільки на „державній" мові.

Декотрі священики не хотіли підчинитися такому приказови, за що відчули диспотичну руку „боголюбимого" апостольського адміністратора. Завідатель черновецької парохії о. Леонтій Білинський за невиконування цего приказу, зістав в карній дорозі перенесений до Кіцманя, на парохію де є небільше як 200 душ. Не було иншого виходу о. Білинському як гречися горожанства на Буковині, та переселитись до Галичини, діставши там парохію Балинці коло Снятина.

За ним пішов і о. Микола Стрийський, так що кат. церква в Чернівцях має всего двох сотрудників а то оо. Василя Ощипка і Ярослава Злепка (сина ап. адмін.).

Декана черновецького о. Михайла Сімовича, звільнив ап. адм. з функцій декана, а поручив ведення тогож молодому сотрудникови о. Ощипкови.

З тої роботи Ромуни дуже вдоволені, видко хочби з цего факту, що на грудях о. апост. адм. видніе вже великий ордер. За цей ордерик мусів зробити о. Злепко Ромунам прислугу не аби яку, бо Ромуни за щобудь ордерів недають.

І тепер видко, що ромунізація нашої церкви йде вперед. На парохію в Боянах спроваджено священика з Семигороду Ромуна, як зачуваемо парохія Раранче має бути обсаджена також ромунським священиком. Не дивниця, що селяни відступають масово від церкви а приступають до так званих у нас „суботників".

Черновецька церква хоч ще не є зромунізована, бо міщанство місцеве стоїть твердо на сторожі прав оборони своєї церкви, но і тут Ромуни вміли собі порадити. До Чернівців спроваджують вони один полк з Семигороду, котрий рекрутуеться переважно з греко-католиків Ромунів. З цим полком приходить і військовий капелян-ромун, який очевидно правитиме в нашій церкві по ромунські, та це вже буде хоч частинним успокоєнням нервів ромунських властий. Таке завели вони вже в Сучаві. Хоч парох тамошний ставився відпорно до цеї справи, Ромуни давши йому великий ордер, успокоїли його цим.

Парохія у Вашківцях є вільна, там прийде відай священик кацап з Марамарощини.

Парохом у Вашківцях був доси о. Антін Калята, чоловік брудного характеру, пяниця, неморальний, в самих Вашківцях мав два процеси за знасилування. Та мимо своїх поганих прикмет, дістав Калята парохію Старі Кути в Галичині. Цю парохію дістав Калята за протекцією висших сфер в Варшаві. Убігаючись о цю парохію, залучив Калята до свойого прохання посвідку „Польскей Ради Народовей" в Чернівцях, в якій є між иншими сказано, що о. Калята є „з походження Полякєм" і ніколи не був супроти Поляків „врого успособйони". Ця посвідка носить дату 25. лютого 1923, ч. 187, а підписана містоголовою цеї „Ради" інжиніром Фридльом і секретарем Яворовським.

Каляту хотів позбутися доконче о. Злепко, бо той вів з ним завзяту борбу. Ходило Каляті головно о це, щоб якимось способом скинути Злепка з його стілця, а самому на йому засісти. До нунція Мармаджіо робив Калята доноси на Злепка, розумієся і сам Злепко не сидів тихо, та взаїмно прали свої бруди перед нунцієм.

Навіть і місцеві священики обжаловували себе взаїмно перед нунцієм. Конець був такий, що нунція Мармаджіго перенесено між тим до Праги, а спорячихся священиків полишив нунцій опіці апост. адм. Злепка.

Цей погодив свій підданий клир дуже легким способом, іменно виклопотав для них також „медалики", так що вони тепер успокоїлись. Навіть о. Михайло Сімович діставши ордер „етява романієї", успокоївся, та перебрав назад управу черновецького деканату. Прочих священиків як оо. Волянського з Радовець, Кордовського з Глібокої та Луцького з Вижниці, іменував Злепко радниками своеї консисторії, та вони попришивавши собі філіотові ґузики сидять спокійно благодаря Господа та новоіменованого апостольського адміністратора.

От так живеся нам на зеленій Буковині, кождий день приносить нам все якусь свіжу комедію.

К.

ПОЛЬСЬКА ГАЗЕТА ПИШЕ ПРАВДУ ПРО ЗАМАХ НА УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Перший раз за останних пять літ появилася у „Курєрі Львовск-ому" стаття, яка рахується з принціпами демократизму. У виданню з 20. м. м. (222) названої газети є передова стаття п. н. „Сизифове праце", — якої автор підписаний Роман Лютман. Стаття трактує про акцію міністра освіти Ґломбінського, яка має завести „нову еру в історії шкільної політики польської держави на східних „кресах". Перечисляючи головні, загальновідомі, напрямні пляну Ґломбінського, автор статті стверджує, що методи Апухтіна, описані Жеромським у відомому романі „Сизифове праце", „висунено сьогодня на перший плян яко зразок, який наслідує польський міністер освіти". Цілком справедливо признає автор, що оборонці системи Ґломбінського будуть впевняти, що заходи „хієнського" міністра згідні з духом „конституції, ба навіть — з договором про національні меньшости, та що вони є лише висловом необхідности „самооборони державної перед ірредентськими тенденціями інородців". Але воно не змінить факту, що цілість пляну Ґломбінського і дух яким перенятий увесь той плян, Є РІДНИМ СПАДКОЄМЦЕМ ДУХА РУСИФІКАТОРІВ ІЗ ДОБИ АПУХТІНА, якого й сьогодня у польських школах подають яко приклад варварства з часів московської займанщини. Система Ґломбінського є ударом в лице демократичній традиції. Польских дітий учать про нікчемність тихсамих метод, які колись примінювано до поневолених Поляків, а які тепер польські міністри пристосовують у новій Польщі.

Призадумуючись над користю, яку може принести та система нищення українського шкільництва насильними і безправними розпорядженнями польського міністерства освіти, автор статті переводить паралелю поміж колишнім відношенням Росії до Польщі і теперішним — України до Польщі, і приходить до очевидного і ясного висновку, що воскресша Апухтінівська система згори присуджена на банкротство. Українське національне життє не тільки не буде знищене системою Ґломбінського-Апухтіна, але увійде в підпілля, звідкіль стане для держави великою небезпекою. Як боротися з державою підпільними методами, в умовинах урядового переслідування, цього навчиться українське громадянство з прикладів із польської недавньої минувшини. Прийде пересуненне суспільних вартостий. Автор сумнівається, чи в добі реакції і загибілі громадянської відваги польске громадянство відпекається від методів, які покриють неславою польску культуру. Українці можуть присвоїти своїй літературі один із найкрасших творів польської визвольної літератури, зродженій із злиднів і болю нації: „Сизифове праце" Жеромського, і зробити з тої книжки такесаме евангеліє, як вона була ним для Поляків у Конгресівці підчас боротьби за самостійність.

Розуміється, що сей голос — се голос вопіючого в пустині.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЛУДЛОВ, МАСС. Тов. ім. Ів. Франка, від. 253 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 14. жовтня під ч. 133 Стейт ул., о 2. годині пополудни. Всіх членів проситься явитись на сей мітинґ, бо будемо мати важні справи до полагоди. Кождий член має вирівнати свої довги, бо інакше буде суспендований. Неявившийся член підлягає карі після статута У. Н. Союза. Проситься членів припровадити зі собою нових кандидатів, бо тепер принимаєсь нових членів до Товариства і У. Н. Союза без вступного. Користайте з нагоди. — І. Приступа, пр.; П. Яців, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324 повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться о 3. годині пополудни в неділю, 14. жовтня в гали Укр. Громади під ч. 2309 Фермонт Евню. На порядку нарад вибір делеґата на Конґрес і виповнення квестіонара. — Н. Самбір, предс.; І. Слободзян, секр.

ФАРРЕЛ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 285 повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, точно о годині 2. пополудни. На сім мітингу мають явитися всі члени і по можности привести з собою нових членів, бо буде приниматися без вступного до У. Н. Союза і до Братства. Браття! Тепер є нагода вступити в ряди У. Н. Союза. Тому хто ще не стоїть в жадній українській запомоговій організації, приходіть до нас на 14. жовтня до галі під ч. 1146 Волис Евню, а ми приймемо Вас без вступного. — П. Гучко, предс.; П. Коник, кас.; Н. Забич, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 117 повідомляє, що триквартальний мітинг відбудеться о 8. годині вечером в суботу, 13. жовтня в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217-19 Іста 6-та ул. На порядку нарад справозданнє контрольної комісії, вибір делеґата на II. Всеукраїнський Конґрес і виповненнє квестіонара. Неявившийся член заплатить кару 1 дол. — В. Зибликевич, предс.; П. Перей, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 14. жовтня в церковній гали під ч. 303 Гудсон Евню. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження. Проситься членів зійтись як оден і виповнити свої залеглости. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Вільність в Америці", від. 172 У. Н. С. сим повідомляє, що триквартальний мітинг відбудеться о 8. годині вечером в суботу, 13. жовтня в гали У. Н. Дому під ч. 217 Іст 6-та ул. На тих зборах буде приматися нових членів без вступної оплати так до Т-ва як і до У. Н. Союза. Всіх членів проситься прийти і нових кандидатів з собою привести. Родимці! Користайте з нагоди. Обезпечуйте себе і свої родини в своє-рідній організації Т-во „Вільність в Америці" з отвертим серцем кличе до Вас: приходіть і лучіться з нами бо „В лучности сила". — І. Гузар, предс.; М. Боднар, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 7. годині вечером в суботу, 13. жовтня в гали Укр. Школи під ч. 93 Вен Бюрен. На порядку нарад справозданнє з балю і инші справи котрі конче треба полагодити. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. — П. Романишин, предс.; О. Лисак, секр.

ПРАВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 73 повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайний мітинґ відбудеться в неділю, 14. жовтня о 1. годині пополудни в справі балю. Заразом збереться вкладки. — М. Свідер, предс.; Д. Лободяк, секр.

ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В НЮ ЙОРКУ

Наближаєсь день Першого Падолиста і цілий український нарід буде святкувати цей день; день проголошення Української Держави на землях Галичини. Тому, щоби і українська еміґрація в Ню Йорку гідно відсвяткувала так великий і дорогий нам всім без виїмку цей день, Січ ім. Б. Хмельницького запросила була всі українські орґанізації в Ню Йорку на день 19. IX. 1923 в справі відсвяткування висше згаданого свята.

На цих нарадах були заступлені слідуючі орґанізації: Гр. кат. парохія св. Юрія, Вільність в Америці, Вільні Козаки міста Львова, Зоря, Запорожська Січ, Жіноча Громада, Ліґа Горожан, Просвіта, Пласт, Січ ім. Б. Хмельницького, Січовий Клюб, Українська Молодіж і Український Хор. На зборах неявились представники слідуючих орґанізацій: Бр. св. Андрея, Богородчани, Борці визволення України, Бр. св. Володимира, Жеребецька Любов, Могильниця, Подільська Січ, Теребовельська Поміч, Тисьмениця, Укр. Нар. Дім, Ходачків малий, Тов. ім. Тараса Шевченка і Сестр. св. Ольги ч. 1 і 2.

Слідуючі збори представників орґанізацій в висше згаданій ціли відбудуться в неділю, 14. жовтня 1923 р. в Укр. Нар. Домі, саля ч. 3, точно о 6. годині вечером.

Тому повинність кождої висше названої орґанізації взяти участь в сих нарадах.

Порядок нарад буде поданий на зборах.

Січ ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Варшавська демократична ґазета про справу митр. Шептицького.

Під таким написом варшавський дневник „Курієр Польскі" (ч. 243, з 14. м. м.) займається справою митр. Шептицького.

Він пише:

„Уряд був би у великім клопоті, колиб йому прийшлось відповісти на питанне: Нащо і чому спричинив відому граничну авантуру з митр. Шептицьким? Зовсім відкрито признаною метою тієї нечуваної поведінки було недопущенне митрополита до Львова ізза небезпеки для публичного ладу того міста. А „правною" підставою придержання на границі митрополита була та обставина, що уряд не міг апробувати проєкту пастирського листа до уніятського населення своєї митрополії. Сьогодня, в два тижні після забрання спального воза в Дзєдзіцах, чуємо, що митр. Шептицький видав свій пастирський лист без яких змін, що негайно після приходу до здоровля одержить авдієнцію у президента, після чого поїде до Львова. Отже — пощо того всього? Мабуть на те, щоби в тій справі, в котрій польський уряд був у повній гармонії поглядів з Ватиканом, настроїти проти себе апостольську столицю; щоби знову в Европі викликати вражінне краю необмежених можливостий; щоб навіть серед найблизших союзників (п. Сейда знає це знаменито) викликати почування здивовання і несмаку, а головно мабуть тому,... щоб митрополитови запевнити тріюмфальний поворот.

Та колиб та ціла сумна справа була тільки компромітацією кабінету! Але, на жаль, у світі є загальне переконанне, що кождий нарід має такий уряд, на який заслугує; є загальна тенденція, щоби компромітації урядів записувати на рахунок народів і держав".

Дальше „Курєр Польскі" характеризує політичні методи вшехполяків та вказує, що вони не мають почуття відповідальности перед світом.

„Коли п. Станіслав Ґрабський — пише ґазета — на відомість про поворот митр. Шептицького до Львова ударив у „Слові Польскім" на тривоґу, згідно зі старою галицькою мелодією, то ще не рація, щоби польський уряд негайно дав себе ужити як знарядде до глупоти".

Спиняючись над питанням відповідальности і недостачею її у польської „народової демократії (вшехполяків), „Курєр Польскі" поучує теперішніх варшавських можновладців, що „відповідальність є не тільки конституційним але й моральним атрибутом кождого уряду, становить головне єство кождого уряду". Але того почуття відповідальности не має тепер правляча польська партія, партія, що вже давнійше мала „ржонд душ" над польським громадянством. А замісць того ця партія уступає перед пиршим-ліпшим „політиком" з львівського передмістя, — з передмістя, в котрім стоїть вірменська катедра".

УКРАЇНСЬКИЙ ХЛІБ ДЛЯ РОСІЇ.

В звязку з трівожними відомостями про урожай до російського земельного комісаряту починають вступати численні прохання про допомогу насінням для озимих посівів. Такі прохання поступають з Тамбовської, Рязанської ґуберній, Курського краю, Татарської і Баш.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

(79)

„Ну, мій пане, тепер я можу вам сказати, що відбувається там внизу. Це цілковита руїна. Східна штольня горить! Вона горить вже мабуть декілько днів, бо я бачив, що ціла штольня жаріє. Це видовище я не забуду ніколи. Це не є діло людської злоби, і не караюча рука Бога, а лише наслідок недбайливости доглядачів. Ви як великий фізик будете знати, що копальня загорається, коли полишити лежати в одній купі непридатний вугільний груз перемішаний з сірчаною жорствою. Він нагрівається там і загорається сам по собі, коли до нього торкнеться свіже повітря. Ваші штольні повні такого небезпечного сміття. А тепер справа кінчена з вашою і моєю копальнею. Копальняну пожежу не загасить ніхто. Виж знаєте гору в Дутвайлері, в якій горить камінний вугіль вже сто двоцять років. Вона горить ще і тепер. Тут ми будемо мати подібне видовище. Добра ніч, мій пане!"

Інжінер порушив плечима. Що йому до того?

Іван з своїми робітниками полишив покарану Богом кольонію.

А що зробилося від того часу з його власною кольонією? Про свою власність він цілком не думав чотирі дні і ночі...

Хто хоче розуміти значіння прислівя: „Від величнього до смішного є лише один крок", той повинен грати на біржі. Там він навчиться розуміти це прислівя.

Сьогодня ти був маленьким богом, завтра ти є маленьким псом.

Сьогодня шістьдесять аґентів хрипнуть від крику навколо круглих поручєй, вигукуючи твої підприємства; сьогодня дивляться на тебе всі біржові князі в паркеті і стараються відчитати на твоїм обличчю, чи в добрім ти настрою, чи не можна відкрити на твоїм сяючім обличчю заховану тінь. Сьогодня, коли пробє перша година і зазвучить біржовий дзвін, тиснеться до тебе рій кулісерів, аґенти показують тобі здалека памяткові книжки цілком записані заклйченнями. Сьогодня відвідувачі куліс кладуть один другому на спину свої памяткові книжки, щоб записати олівцем заключення на твої акції. Сьогодня всі руки вказують пальцями в повітря на поантажі (означення курсу), свідки твого піднесення. Сьогодня заповнюють маси, спекулюючі на твоє імя; всі проходи оперного пасажу. Сьогодня вони скажено кричать на твої папери: „Я упую, я продаю!" На них роблять ріжні заключення.

І поза біржою, з якої виключено гарний пол, роблять діла; згідно законним приписам жінки не мають права робити діла на біржі, тому вони грають поза біржою; який гукає „жіночій біржі" скрізь грати, як стоять твої акції. А на другім боці алеї чекають великі пані, які соромляться підійти блище, але не соромляться грати в своїх екіпажах; вони висувають голови з вікна, щоб довідатися, що вони „на тобі" заробили. Це сьогодня.

Завтра тебе не можна піде знайти.

Твоє імя закреслено в усіх памяткових книжках. В паркеті бачать, що тебе нема там, і таким чином кождий знає, що тебе нема на світі.

І старі жінки поза ґратами біржі знають вже, що ти вже не істнуєш. Ти є ніхто, ніщо. Ти є порожне місце.

— — — — — — — — —

Фірма Каульмана сяяла на верхівю тріюмфу.

Пан Фелікс і його сердечний приятель, абат, будували в часі пополудневої сієсти, повиті хмарами диму запашної лякгії, свої блискучі повітряні замки.

„Завтра на біржі буде видана папська позичка на угорські церковні добра," промовив Фелікс.

„Завтра я одержу з Відня призначення мене семигородським біскупом," промовив абат Самуель.

„Біржові королі беруть на міліони участь в нашій позичці."

„Папа дав своє благословення на це, і кардинальський капелюх висить вже над моєю головою."

„Леґітимистичні нотаблі фінансових сфер незадольнені тим, що мая жінка, яка носить моє імя, є при театрі. Це може шкодити святій позичці."

„Тиж можеш легко відокремитися від неї."

„Це вже непотрібно. Завтра я виясню їй її становище."

„Говорять, що князь Вольдемар приїхав до Парижу."

„Це значить, що він приїхав слідком за гарною жінкою."

„А що, коли він захоче шкодити нашій фінансовій операції?"

„Він більш не в стані зробити це. Після того, як він дістав таку дошкулючу поразку при Бондаварскім акційнім підприємстві та при залізниці, контрміна буде довгий час тиха."

„Отже є він в Парижі задля Евеліни?"

„Він божевільно закоханий в ній. Оповідають, що коли Евеліна подорожує, він їздить всюди за нею, в гостинницях, де спиняється Евеліна. Вольдемар підплачує кельнерів, щоб мати спроможність лягти в те ліжко, з якого встала Евеліна, та купельового слугу, щоб викупатися в тій самій ванні, в тій самій воді, яка омивала члени Евеліни."

„Кумедний чоловік! А жінка ця не може його терпіти."

„Це її шкода."

„Князь Теаобальд ледви чи довго протримається."

„По моїй спробі впорядкувати його фінансові відносини, він витримає ледви ще два роки не оголошуючи конкурсу."

„Коли його новий зять вже ранійше не поставить його під опіку."

„Про те була вже мова, коли ми виїхали з Відня."

„Чи не мати-ме це впливу на бондаварську справу?"

Зовсім ні. Капітал кредитовий за його акції інтабульовано як раз на бондаварський маєток необтяжений довгами. О! Бондаварське підприємство збудовано на діямантових скелях."

„З почтамту обом панам принесли депеш. Відомости, одержані абатом від його віденського кореспондента, були адресовані Каульману.

„От собі казка!" промовив Каульман, відкривши першу депешу і передаючи її пану абату.

Абат прочитав: „Над князем Теобальдом суд призначив опіку."

„Бідна Евеліна! Вона мусить це найбільше покутувати!" промовив Фелікс з цинічним гумором.

Священик відкрив також присланну йому депешу і швидко перечитав її.

„А це мушу я покутувати!"

Він подав телеграму Феліксу.

Цей прочитав: „Всі міністри уступили. Цісар приняв уступлення! Система міняється!"

Прощавай біскупська шапка, прощавай кардинальський капелюх, прощавай оксамитовий фотель в палаті панів!

Відкриваючи третю телеграму вони схилили над нею голови, щоб прочитати її разом.

В ній було написано: „Бондаварська копальня вибухла. Ціла копальня горить!"

„Це удар для нас обох!" промовив Фелікс, випускаючи телеграму з руки.

Ці три тепеши впали як удари блискавки.

Останній був найтяжчий.

Коли князь Вольдемар довідається про це, всі ходи контрміни вибухнуть разом.

Щось мусіло статися для усунення небезпеки, але швидко.

Що?

Коли виграти лише час до розписання церковної позички, то з такими дрібницями, як бондаварське підприємство, не треба буде числитися.

Але як примусити противника мовчати?

Було рішено, що священик поговорить ще сьогодня з Евеліною а Каульман з князем Вольдемаром.

...Якими похмурими зробилися ці сяючі обличчя!

А тепер ціла слава цих мущин висить на шовковій нитці жіночої усмішки.

(Дальше буде).

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА

за місяць вересень 1923 р.

НОВІ ВІДДІЛИ:

Сестрицтво ім. св. Анни в Байон, Н.Дж.

В. 287. Хоптій Марія, Федорик Анна, Лисий Ксеня, Кобрин Параня, Король Анна, Кусик Єлисавета, Серкис Анна, Солонинка Анна, Зимяк Софія.

Товариство ім. Тараса Шевченка в Рачестер, Н. Й.

В. 289. Архитко Катерина, Архитко Михайло, Гусар Текля, Крик Марія, Архитко Анна, Крик Іван, Сидорович Теодор, Гусар Андрій, Онуфрик Теодор, Залецький Юрко, Залецька Матрона, Задорожний Теодор, Третяк Микола.

НОВІ ЧЛЕНИ:

В. 24. Мичиловський Григорій.
В. 33. Маційовська Марія.
В. 35. Дідух Михайло, Пеленський Григорій.
В. 43. Гурчик Михайло.
В. 51. Вуйчик Анастазія.
В. 58. Манайда Антін.
В. 61. Єдинак Михайло.
В. 63. Колодій Павло.
В. 78. Бончак Андрій.
В. 94. Білик Михалина, Кулинич Михайло, Луцишин Іван.
В. 98. Починок Стефан.
В. 103. Шутяк Вас., Паньків Іван,
В. 108. Бондаровець Григорій.
В. 118. Мандзяк Михайло.
В. 124. Петрик Іван.
В. 126. Ґрубець Семен.
В. 130. Криськів Іван.
В. 147. Каландяк Іван.
В. 151. Слота Параня.
В. 152. Присяжний Семен, Саміла Дмитро, Присяжний Олекса.
В. 163. Коваль Дмитро.
В. 201. Тенетило Роман, Пех Мих.
В. 211. Гуль Василь, Лазар Анна, Карпів Марія, Стичак Юлія.
В. 220. Бубен Ольга.
В. 227. Цап Стефан.
В. 229. Осташ Михайло.
В. 233. Ковердович Йосиф.
В. 234. Несімка Онуфрій.
В. 240. Бабірад Микола.
В. 242. Гаргай Михайло.
В. 243. Романюк Петро.
В. 249. Фісанич Марія, Рейба Анна.
В. 253. Антонів Василь.
В. 256. Худяк Магдалена.
В. 274. Лопушанський Михайло, Цебряк Марія.
В. 288. Данилів Павло, Савка Гнат, Морикін Анна, Прісташ Онуфрій, Данилів Ева.
В. 290. Петрик Францішка.
В. 292. Ґуряк Михайло.
В. 293. Вітиска Анастазія, Коверко Мокрина.
В. 318. Голубовська Розалія.
В. 351. Зіньkевич Пилип.
В. 371. Пархуць Василь.
В. 396. Семчишин Іван, Цюлюпа Федьо.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ НАНОВО:

В. 7. Федашко Лука, Чакльош Мих.
В. 18. Чупор Олена.
В. 23. Баюс Стефан.
В. 40. Беґера Григорій.
В. 64. Плішка Федір.
В. 69. Тацяк Марко.
В. 73. Сотник Михайло.
В. 76. Нагай Тимко.
В. 97. Смаґа Микола.
В. 109. Дуда Андрій, Дуда Station-слава.
В. 112. Малець Александра, Угрин Катерина.
В. 135. Шутяк Іван.
В. 137. Бучна Паранька, Терлецький Іван.
В. 142. Теличка Михайло, Габер Володислав, Ясловський Адам.
В. 144. Ямка Михайло.
В. 191. Покіда Петро, Покіда Розалія
В. 192. Кузняк Василь.
В. 199. Сіданич Олекса.
В. 217. Цимбаліста Олекса.
В. 218. Гарасимів Микола.
В. 219. Дармограй Стефан.
В. 248. Сивозяк Микола, Крук Олександер.
В. 262. Матічак Марія.
В. 267. Бобецький Евген.
В. 270. Павлик Евфрозія, Павлик Павло.
В. 282. Митар Григорій.
В. 316. Ковальчук Микола.
В. 354. Волошин Петро.
В. 401. Чорна Катерина, Чорний Микола.

ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 34. Яців Петро, Яців Олена.
В. 39. Данцьо Анна, о. Левицький Лев.
В. 43. Зелик Михайло.
В. 57. Сташко Розалія, Сташко Теод.
В. 76. Ґриб Дмитро.
В. 102. Дурдела Евстахій.
В. 118. Маланяк Юліян.
В. 120. Ґриб Михайло.
В. 160. Федунка Теодор, Федунка Марія.
В. 169. Кушнір Володимир.
В. 183. Овад Антін.
В. 221. Пришляк Павло.
В. 239. Сенів Стефан.
В. 279. Ґліґороф Іван.
В. 300. Смідзень Василь.
В. 324. Кузан Микола, Кузан Олена.
В. 344. Філіпов Григорій.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 11. Макаревич Анна, Волинян Ів.
В. 14. Сондецька Марія, Сондецький Іван.
В. 18. Філь Гафтон.
В. 20. Поглод Стефан, Когут Павло, Білоус Атаназій, Трендовацький Микола, Тимків Микола, Городницький Семко.
В. 33. Макарій Катерина.
В. 34. Безпалюк Микола, Бандирський Іван, Оберц Анна, Панько Іван.
В. 42. Вільховський Микола.
В. 44. Худик Микола.
В. 46. Підлуський Ярослав, Кузів Роман, Туранський Володимир, Сикрета Василь.
В. 57. Зібровський Йосиф.
В. 61. Кінаш Михайло.
В. 62. Ґефрер Олена, Ґефрер Гнат.
В. 68. Ківчак Михайло.
В. 70. Гоць Данило.
В. 78. Сулятицький Микола.
В. 81. Колодніцький Теодор.
В. 100. Мачита Теодор.
В. 109. Тинжик Андрій, Скільчак Андрій.
В. 117. Борецький Теодор.
В. 133. Петрик Іван.
В. 138. Шпак Петро.
В. 142. Наливайський Станислав.
В. 147. Словінський Михайло, Сло-
В. 151. Сидорович Катерина.
В. 153 Ґулуй Михайло.
В. 163. Ворожбит Іван.
В. 177. Ковалевський Андрій, Ковалевська Александра.
В. 182. Павлів Йосиф, Харко Теодор.
В. 183. Цанико Юрій.
В. 191. о. Ялечко Йосиф.
В. 193. Казімир Константин.
В. 200. Цепла Кароліна, Теплий Евген, Теплий Василь.
В. 202. Нодзьо Танька.
В. 217. Кучмій Григорій.
В. 219. Ґела Андрій.
В. 225. Колодій Андрій.
В. 233. Лотишевський Кризостин.
В. 248. Юзьвяк Йосиф, Збірак Текля, Заплітний Павло.
В. 253. Звижинський Теодор.
В. 279. Колодій Дмитро.
В. 282. Гривнак Семко.
В. 295. Мінько Михайло.
В. 300. Белей Василь.
В. 316. Береза Іван.
В. 323. Осіньчук Григорій.
В. 330. Корчинський Микола.
В. 332. Черняховський Григорій.
В. 355. Звадюк Йосиф.
В. 367. Хмиляк Матвій.

ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 34. Чорний Теодор.
В. 53. Гриб Михайло.
В. 55. Кричковський Павло.
В. 60. Пришляк Павло.
В. 62. Кузай Микола, Кузан Олена.
В. 63. Грицик Теодор.
В. 88. Шкарабан Михайло.
В. 130. Питляр Олекса.
В. 165. Овад Антін.
В. 179. Береза Михайло.
В. 182. Давидович Марія.
В. 229. Масляк Микола.
В. 338. Яців Петро, Яців Олена.
В. 339. Смідзень Василь.

ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ.

В. 16. Роговська Марія.
В. 131. Дрозд Дмитро.
В. 145. Жеребний Теодор.
В. 147. Войтович Дмитро.
В. 283. Ґерльовський Петро.
В. 338. Бачинський Микола.

ЗІСТАВЛЕННЄ:

З кінцем місяця серпня 1923 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів	13.846
В місяци вересни 1923 р. принято нових членів	83
В місяци вересни 1923 р. принято наново	39
В місяци вересни 1923 р. принято з переступними листами	22
В місяци вересни 1923 р. прийшли з інших кляс	7
Разом	13.997
В місяци вересни 1923 р. суспендовано	72
В місяци вересни 1923 р. відійшли з перест. листами	16
В місяци вересни 1923 р. відійшли до інших кляс	7
В місяци вересни 1923 р. померли	6
Разом	101
З кінцем місяця вересня 1923 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів	13.896

ЗІСТАВЛЕННЄ ПІСЛЯ І КЛЯС СУМ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В клясі D на $100	10
В клясі A на $200	303
В клясі AA на $500	4.363
В клясі B на $750	537
В клясі C на $1000	8.527
В клясі BB на $1500	137
В клясі CC на $2000	15
Разом	13.896

ЗІСТАВЛЕННЄ РЕКОРДУ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У.Н.СОЮЗА

З кінцем місяця серпня 1923 р. обезпечених дітей було	6.957
В місяци вересни 1923 р. принято нових	69
В місяци вересни 1923 р. принято наново	20
В місяци вересни 1923 р. принято з пересту. листами	17
Разом	7.063
В місяци вересни 1923 р. суспендовано	27
В місяци вересни 1923 р. відійшли з перест. листами	12
В місяци вересни 1923 померло	1
Разом	40
З кінцем місяця вересня 1923 р. обезпечених дітей в Молодечім Департаменті У. Н. Союза було	7.023

ЗІСТАВЛЕННЄ ЗАГАЛЬНЕ:

Повнолітних членів	13.986
Дітей членів	7.023
Разом всіх обезпечених в У. Н. Союзі	20.919

УВАГА

котру кождий відділовий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї тісно застосуватися.

Так повнолітні як і молодечі члени У. Н. Союза, оголошені в рекордовім звіті за місяць вересень 1923 р. як суспендовані або виключені за неплаченне місячних вкладок чи з інших причин згідно зі статутом організації, коли хотять і надальше бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситися в протягу сего місяця (жовтня) до своїх відділів і вписатися наново, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Єсли цего не зроблять до кінця міс. жовтня 1923, то в падолисті 1923 року мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятте) наколи схотять бути дальше членами У. Н. Союза, подібно як кождий новий кандидат. Ці знов члени, так повнолітні як і молодечі, котрі в місяци вересни 1923 р. взяли переступні листи а еще доси не зголосилися до іншого правно істнуючого відділу У. Н. Союза, мусять це зробити в місяци жовтни 1923 р. бо на другий місяць, то є в падолисті 1923 стратилиб всі членські права і моглиби бути приняті тільки на підставі нових аплікацій (просьб о принятте).

І. Каштанюк, гол. рек. секретар.

Рода-Рода.

ДВІ ПЛАНЕТИ.

Розмова про Америку й Европу.

Інтервюери (розмовці) входили й відходили. Кожен говорив до мене. І чи я притакував чи заперечував — всеодно — кожен записував те, що сам говорив, кя мою гадку.

Відійшов дванацятий інтервюер. Наступила коротенька перерва. Я ждав нетерпляче на тринацятого. Дарма! Він не приходив. Тоді рішився я інтервювати самого себе. Я-ж переходив це вже стільки разів, отже знаю, як це робити.

— Пане Рода-Рода, чи ви вже довго в Америці?

— Три місяці, мистер... Даруйте, я нен зрозумів вашого йменя. Знаю лише, що в ньому приходить кілька довгих "оа".

— Думаєте ще остати якийсь час?

— Поки не зроблюся невиносимим. Отже яких пять неділь, думаю. Стільки, зрештою, досі всйди терпіли мене.

— Подобається вам Америка?

— Щоза чудне питання! мені тут живеться як турецькому мудрцеви Наздредінови. Він лежав у постелі й спав. Приснилося йому, що його сусід виплачує йому девять піястрів на руку. "Дай мені і десятого", просив Наздерін. Сусід не хотів. Почали спереч(атися). В розгарі суперечки пробудився Назредін і переконався, що в руці не має нічо. Мерщій примкнув очи: "Гаразд, сусіде, я годжуся вже на девить пістрів", — Мені також здається Америка гарним сном. Боюся пробудитися, щоби знову не найтися в Европі.

— Отже вам живеться в Америці дуже добре?

— Це основна помилка географії й педантизм наших европейських чителів, Америку називати другою частю світа. Америка це инша планета. Ваша техніка, ваш оптимізм, ваша робуча сила — гарне, величаве. Гадаю, що навіть як робите дурниці, то це мусять бути чудові дурниці.

— Ах!

— Не перечте. Все величне. Вже сама скількість населення Ню Йорка: 20 міліонів.

— Як прийшли ви до цього числа?

— Самособою при помочі додавання. Був у мене один Італієць; він говорив, що тут є 20 процент Італійців, отже півтора міліона. Оден Жид подав півтора міліона Жидів. Опісля Нмці, Меокалі, Скандинавці, Французи, Чехи, Югославяне, Румуни... з їх усіх є тут по більше як у котрім небудь европейськім місті. Коли все разом счислите, переконаєтеся, що Ню Йорк має більше як 300 процент населення, отже разом 20 міліонів.

— Кілька мещканців Ню Йорка встеаки родилося тут.

— Про цих я й забув. Тоді вийде ще більше число. А саме тут усе сягає під небеса — не лише хмародери. Порівняти з Німеччиною — то це край, в якому грушки на вербі ростуть. Кенде, кенде, на веіх углах, і все нові крамниці повстають. Найдовше до трьох літ Ню Йорк переміниться у одну конфекшенери. Ця країна запаморочує мене все більше. Маєте елевейтори, що їдуть; центральне огрівання дає тепло — чуда для Німця. — Зовсім не знаю, як тут поводитися. Дають мені завязаний клунок у руку. Хочу розірвати шнурок, так як то ми робимо все в Німеччині — двома пальцями. Та на моє здивування, шнурок не рветься. Отвираю мій німецький ножик, та виявляється, що американський шнурок твердший від німецького ножа. Ваша шкіра приходить із гарбарні, наша з фабрики паперу, ваше масло приходить із села. Ваші картоплі не гнилі. Ви маєте мясо, яке можна краяти. Тутешне молоко непрозоре. Маєтет еще зернисту каву. Коли в Ню Йорку паде сніг, то він чорний. Навіть сніг у Америці не такий як у нас. — Що у вас називається "трефік", то у нас уже паніка. Такі елегантні, як ваші стенотипістки, у нас хиба активні княжни. — А ви знаєте, що понайбільше княжних вже не активні. Правда воно, дещо ваше нам чудно до вподоби. Ви всі не мельдовані поліційно а ваші полісмени неносять зброї. Церковна вежа найнизший будинок у місті; зате церква займається світляною реклямою. Засвічуєте світло не, щоби бачити, але щоби на вас звертали увагу. Бездротний телеграф та забавка ваших дітей. Діти приказують. Батько варить і чистить жінчані черевики. — Америка то край, де полять лежачи, настоячки їдять, а після денної праці відпочивають так, що цілими годинами вганяють за маленьким мячиком. В поїзді не здіймають капелюха, а здіймають його у ліфті. Одинацять страців відкривають свої голови, коли десятьлітня смаркатенька увіходить до ліфту. А на вулиці плюють. Зате нема тут на вулиці зовсім собак, горобців і діточих візків. У нас пси користаються публичними вольностями, які не прислугують ніякій людині. — Смішна у вас погода: від січня до червня маєте цвітень. У Венеції також вохко; одначе там є ґондом.

— Ви згадували про дурниці. Чи ви мали на думці "прогібіцію"?

— У вас є прогібіція? Даруйте — я тут щойно три місяці — то я ще не запримітив цього.

— В Німеччині певно все ще пють богато?

— Понайбільше чай. Чай у нас роблять так, що сіно перемивають у літеплій воді.

— Отже новий промисл?

— Так, деякий промисл у Німеччині процвітає. Приміром, наша державна друкарня друкує більше банкнотів, як яка небудь фабрика на світі, минулого тижня повстало стільки банкнотів, що треба було лише зробити з них стяжку, а можна би нею опоясати цілісеньку землю. Цього тижня перевисшено рекорд і фабрикація банкнотів вистарчила, щоби тричі опоясати місяць. Пошани гідна фабрикація. В цьому ви нам не дорівнаєте.

— Тому теж маєте ви в Німеччини найбільшу доріжню.

— В Ню Йорку все богато дорозше. Плащ коштує тут десять долярів. То рівняється дванацяти міліонам марок. За це я в Німеччині куплю собі віллю, затягну на неї гіпотеку, а з гіпотека куплю собі плащ. Що правда ціни ростуть у нас з дня на день. Я придумав цікавий винахід. Досі купець у нас мусів вивісити за виставою плащ, а наслідком знижкового курсу марки ціни змінювати що години. Скільки то труду стоїть при стільки плащах! Отже я сконстрував годинник, який подає ціну й автоматично підскакує в горч що години о 10.000 марок. Плащ, що сьогодні коштує 240 тисяч марок, завтра коштуватиме подвійно.

— Тяжке життя в Німеччині.

— І так і не так — як до звання. Хто мусить гризти з процентів від своїх капіталів, той голодує. Це ясне. Бо купна сила гроша паде так страшно. Инакше робітники: вони голодують, бо їх плата не додержує кроку з обезціненням марки. При такому положенні інтеліґентські звання ніяк не можуть процвітати. Поети, приміром ... от щоби лише напняти пять струн до ліри, це вже коштує пятьдесять тисяч марок. На це не може позволити собі ніякий поет. Тому вже більше нема ніжних почувань у Німеччині. — Найліпше ще маються лікарі. Що правда вони ходять бездільно, бо ніхто не має часу хорувати — одначе лікарі скорочують собі вижікування на пацієнтів дуже приємно. А саме питаються один одного телефонічно про здоровля. Сподіються дістати якусь посмертну вістку — завдяки цьому злагідніла би конкуренційна боротьба.

— А ваші державні мужі?

— Ми готові післати вам їх 110, коли ви нам у заміну пришлете солонини і білої фасолі вагою стілкьи, скільки вони важуть.

— Адвокати також безробітні?

— У них повон роботи і розводи воєнних подруж. Тепер плямується закон, який взагалі має уневажнити перше одружіння кожного чоловіка. То було би велике заощадження часу для судів.

— І ви хочете назад вертати до цієї нужденної Европи?

— Дуже — яж маю там мою семю. Я жонатий вісімнацять літ. Наше подружжа найстарше мистецьке подружжа на світі. А я задумую, продовжати це подружжа. Як у цей мент думає про це моя жінка, я, що правда не знаю. Одначе її кабель учера вечером був іще вельми ніжний.

— Живете в Мінхені?

— овЗсім правильно. Покищо там іще нема Французів. Та, як зачувати, хочуть Французи з Поруря наступати насамперед на Берлін. Займуть його а опісля помаширують дальше на Владивосток. Опісля певне ви Американці прийдете на чергу. Та це може ще й місяці потягнути. Маршал Фош не спішиться в маширування до Ню Йорка — бо як спішився би, то прийшов би тут із своїми військами у саме в росповні літа. А тоді всі знатніщі люде є в морських купелях.

Інтервюер (розмовець) поглядає на годинник. Бачу, що я вичерпав його терпеливість. На пращання стискаю йому руку).

— Мій пане, — кажу йому — спокійно можете заявити, що провели на балачці одну годину з найбільшим сатириком Німеччини. А саме мої товариші під цю хвилю так дуже зайняті обожанням самих себе, що зовсім не запримітять моєї зарозумілости.

З німецького переклав
Михайло Л—ий.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Теодор Моргулець, підхорунжий У. Г. А. замкнув на віки свої очі в санаторії для грудно-недужих у Штерцбергу в Ч. С. Р. Покійний уродився 1899 р. в отимири. Молоденькі його літа пройшли серед знаної всім галицької недолі, яка навчила його любити свою рідну землю. Тому стрічаємо Його в рядах У. Г. А. Яко стрілець відзначався хоробрістю, яка робила Його примірним. У бою він все був в перших рядах. В маю 1919 р. частина У. Г. А., в якій був покійний, уступаючи перед ворожою перевагою, подалася на територію Ч. С. Р. — і там почалося для Покійного страдальне життя скитальця. Він почував себе як той орел в клітці; рвався до високого лету, бажав великого Чину, та бачив, що важка темна сила придавила воїнів. Покійний бачучи, що мусить відложити кріс, і став горячим речником ідей „Рідної Школи". Безнастанно висказував думку, що під теперішню пору треба звернути найбільшу увагу на українську дітвору й молодь, повести національним шляхом їх виховання й образування — і тому треба її згуртувати в „Рідній Школі".

Послідні події поділали на Покійного дуже зле. Його підорване воєнними злиднями здоровля, почало чимраз гірше занепадати — туга залягла на Його душу. Почав поволи гаснути і дня 16. липня ц. р. розпращався зі світом.

Своєю останньою волею зарядив, щоби всі Його річи продано а одержані гроші переслано „Рідній Школі". Виповненням останньої волі Покійного займився Його товариш Ілько Матеїк і прислав на „Рідну Школу" 694 кор. чеських.

Нехай земля буде Йому пером — а Його память вічно тревае!

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — се сила!

Пишіть по цінник книжок до
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.